

Основні напрямки соціально-педагогічного супроводу учасників НВП на 2015-2016 н.р.

1. Здійснення соціальної адаптації дітей до умов навчального закладу.
2. Створення сприятливого мікроклімату в освітньому закладі.
3. Здійснення просвітницько-профілактичної та соціально-перетворювальної діяльності із здоровими дітьми і дітьми з особливими потребами та їх батьками з метою створення сприятливого навчально-розвивального середовища.
4. Розробка та впровадження алгоритму взаємодії педагогічних працівників як в межах освітнього закладу, так і поза його межами щодо забезпечення потреб вихованців та учнів з особливими потребами.
5. Здійснення соціально-педагогічного супроводу дітей з психофізичними вадами та соціального патронажу сімей, які виховують таких дітей.
6. Надання соціально-педагогічної допомоги соціально незахищеним категоріям дітей з метою правового захисту, підвищення їх соціального статусу.
7. Здійснення соціально-педагогічного супроводу дітей, схильних до девіацій та їх батьків (опікунів).
8. Проведення просвітницько-профілактичної, консультативної, колекційної роботи з учнями, батьками з питань комп'ютерної залежності.
9. Профілактика протиправної, агресивної, насильницької, адитивної поведінки серед дітей.
10. Здійснення соціально-педагогічного патронажу сімей, які перебувають в кризових життєвих обставинах.
11. Надання соціально-психологічної допомоги дітям, постраждалих внаслідок військових дій, а також їх батьків.
12. Посилення профілактичної роботи з питань попередження негативних явищ в суспільстві: експлуатації, торгівлі, насильства, бездоглядності, нездорового способу життя тощо.
13. Стимулювання соціально-значимої діяльності учнів через залучення дітей до секцій та гуртків, до дитячих та молодіжних організацій, волонтерської роботи, організація соціально прийнятної діяльності для дітей.
14. Залучення учасників НВП до правової культури, збагачення їх правовими знаннями, вміннями, навичками з метою дотримання прав дітей та ін. суб'єктів НВП як в межах закладу, так і поза ним.
15. Підвищення соціально-психологічної культури і компетентності всіх учасників НВП.
16. Налагодження ефективної міжсекторіальної та міжвідомчої взаємодії з спеціалістами відповідних служб, які здійснюють патронат і супровід дітей «групи ризику», сімей, які опинились у складних життєвих обставинах.

Окреме місце у системі психолого-педагогічного супроводу школярів посідає психологічний супровід обдарованої дитини, який визначають як спрямованість на діагностику ситуації її розвитку, надання допомоги в адаптації в реальних життєвих умовах, формування мотиваційно-вольової сфери, подолання кризових ситуацій, гармонізацію міжособистісних стосунків, розширення репертуару соціальних ролей, психологічну підготовку до участі в олімпіадах, конкурсах, навчання навичкам саморегуляції.

Метою роботи педагогічного колективу з обдарованими і здібними дітьми є, перш за все, діагностика обдарованості, а також створення відповідних умов для оптимального розвитку обдарованих дітей, потенційно обдарованих, а також просто здібних учнів, відносно яких є серйозна надія на якісний стрибок у розвитку їх здібностей. Тобто, у школі має бути створено освітній простір, який являє собою сукупність умов для розвитку особистості шляхом здійснення переходу від ідеї розвитку особистості до ідеї саморозвитку, самоактуалізації всіх учасників освітнього процесу. Ця мета спрямована на задоволення потреб суспільства в творчих, обдарованих громадянах і реалізується через цілісну систему

технологічного пошуку, відбору і творчого розвитку обдарованих дітей у процесі впровадження нетрадиційних форм і методів навчання.

Мета психолого-педагогічного супроводу обдарованої дитини реалізується через систему завдань.

Головні завдання психолого-педагогічного супроводу обдарованої дитини, які ставить перед собою педколектив, поділяються на загальні і, враховуючи спеціалізацію школи, спеціальні.

Загальні завдання:

1. Виховання морально і фізично здорового покоління.
2. Створення умов для здобуття освіти понад державний мінімум.
3. Здійснення науково-практичної підготовки талановитої молоді, збагачення на її основі інтелектуального, творчого, культурного потенціалу держави.
4. Розвиток природних позитивних нахилів, здібностей та обдарованості учнів, потреби і вміння самовдосконалюватись, формування громадської позиції, національної свідомості, власної гідності, готовності до трудової діяльності, відповідальності за свої дії.
5. Надання учням можливостей для реалізації індивідуальних творчих потреб, забезпечення умов для оволодіння практичними вміннями і навичками наукової, дослідно-експериментальної діяльності відповідно професійної орієнтації.
6. Створення сприятливих умов для гуманізації освіти.
7. Формування в учнів цілісного наукового світогляду, загальнонаукової, загальнокультурної, технологічної, комунікативної і соціальної компетентностей на основі засвоєння системи знань про природу, людину, суспільство, культуру, виробництво, оволодіння майбутньою професією.
8. Виховання школяра як людини моральної, відповідальної, людини культури з розвиненим естетичним і етичним ставленням до навколишнього світу і самої себе.
9. Розробка сучасних науково-методичних концепцій, форм, видів діяльності, матеріалів для використання їх у навчально-методичній роботі.
10. Ефективне впровадження інноваційних технологій навчання: - технологія творчості (м/о вчителів початкової школи); - технологія критичного мислення (м/о вчителів української мови та літератури, історії та географії); - комунікативна технологія (м/о вчителів іноземної мови); - проектна технологія (м/о вчителів фізики, математики, хімії).
11. Створення дієвої моніторингової системи оцінки навчальних досягнень учнів.

Спеціальні завдання:

1. Виховання позитивного ставлення до вивчення іноземних мов через створення реальних можливостей для духовного розвитку та емоційного самовираження, через почуття власного успіху, морального комфорту.
2. Забезпечення постійного стимулювання інтелекту, розвитку мисленнєвих процесів: аналізу, умовиводів, осмислення, що підвищить рівень вивчення іноземних мов та інших предметів, поліпшить комунікативну спроможність та культуру спілкування учнів.
3. Оволодіння методами та прийомами самостійного вивчення іноземної мови, формування достатньої основи для набуття навичок, знань і світогляду, які необхідні для досягнення незалежності в організації навчання, роботи і відпочинку.
4. Розвиток розуміння структури мови і сприяння її засвоєнню і використанню в типових комунікативних контекстах і основних видах мовленнєвої діяльності (компонентах спілкування): слухання, говоріння, читання, письмо, оволодіння чотирма компонентами спілкування в межах комунікативних цілей.
5. Поглиблене вивчення іноземних мов, економічних наук.
6. Розвиток підприємницьких якостей у молоді; вмінь приймати рішення, пристосовуватись до гнучких умов ринку праці.
7. Розвиток економіко-правової культури.
8. Розвиток комунікативних навичок, необхідних для придбання ділових відносин.

Відтак цільова програма роботи школи з психолого-педагогічного супроводу обдарованої дитини повинна передбачати не лише діагностичну, статистичну, розвивальну і коректувальну складові, але й систему контролю, аналізу і прогнозу.

Відтак для організації роботи з обдарованими дітьми практичний психолог організовує свою роботу за наступним алгоритмом.

1. Попередні заходи щодо пошуку й відбору обдарованих учнів проводяться шкільним психологом, класними керівниками та педагогом-організатором:

- психолог проводить попереднє дослідження першокласників, знов прибулих учнів, куди входить спеціальне тестування, що дозволяє схарактеризувати особистість дитини, виявити її випереджальний інтелектуальний або фізичний розвиток, естетичне чуття, нестандартне творче мислення;

- класні керівники збирають первинну інформацію про дітей із здібностями, рекомендують їх для внесення в шкільний банк обдарованих дітей;

- педагог-організатор надає допомогу в соціальній адаптації обдарованих дітей, спостерігає за позакласною діяльністю цієї категорії учнів, залучає їх до участі в різних загальношкільних заходах, до роботи в дитячій громадській організації.

2. На підставі отриманих відомостей створюється шкільний банк обдарованих дітей, до якого входять учні, що мають здатності й потенційні можливості в досягненні результатів.

3. Діти зі шкільного банку рекомендуються до внесення в районний банк.

4. Протягом року необхідно вести облік кількості обдарованих дітей, фіксувати можливі зміни в шкільному банку.

5. Необхідно регулярно відслідковувати за допомогою класних керівників, психолога та педагога-організатора результативність діяльності обдарованих учнів, поповнювати банк даних, вносити зміни в індивідуальну картку, фіксувати участь дитини в усіх заходах.

6. Психолог здійснює постійний психологічний супровід дітей, занесених у шкільний банк даних (тестування, співбесіди, консультації, тренінги та ін.).

7. Пакет шкільних документів щодо роботи з обдарованими дітьми містить:

- наказ про роботу з обдарованими дітьми (відповідальним за роботу призначається заступник директора з НВР, психолог відповідає за психологічний супровід, педагог-організатор і класні керівники збирають і надають необхідну інформацію, заповнюють індивідуальні картки обдарованих дітей);

- індивідуальні картки обдарованих дітей;

- психологічні методики виявлення обдарованих дітей;

- система роботи з обдарованими дітьми, що простежується через річний план ЗНЗ, виховні плани класних керівників, план роботи психолога, педагога-організатора, план роботи дитячої громадської організації, плани предметних МО, функціонування консультпунктів, факультативів, гуртків, секцій та ін.;

- шкільний банк даних на обдарованих дітей за передбаченою формою.

Психологічний супровід роботи з вимушено переселеними сім'ями

Нині актуальною є тема психологічної допомоги сім'ям переселенців зі східних регіонів України. Такої допомоги потребують і дорослі, і діти.

Переселенці – це люди, які втратили свій дім, а отже, втратили стабільність, безпеку й попереднє життя. Це дуже травматична подія, яку ніхто не планував, якої ніхто не очікував, вона спіткала як стихійне лихо. У психології такі обставини називають "травмою вторгнення".

Травма вторгнення – це травма, що унеможливує задоволення основних потреб людини в належності й безпеці, блокує здатність піклуватися про інших і любити.

Люди, які потрапили в травматичну ситуацію, можуть переживати сильні почуття – безпорадність, беззахисність, розгубленість. Одним у такій ситуації потрібно виговоритися, і вони приймають допомогу, а інші уникають соціальної підтримки.

Найбільш незахищеними виявляються діти, їхня психіка ще не зріла, ще не сформовані механізми психологічної стабілізації внутрішнього життя. Вони втратили те, що становило їхній світ: свій дім, свій двір, своє ліжко, своїх друзів. Та дуже добре, якщо вони залишилися поруч зі своїми батьками, адже батьки – це емоційний дім для дитини.

Але батьки, переживаючи тяжку травму, часто відчувають певну розгубленість і втрачають навички, які до цієї кризової ситуації. Дорослому важливо пригадати, хто він і що вмє робити. Будь-яка діяльність, на яку здатна людина, може бути опорою для неї. Соціальна активність може допомогти людині впоратися зі стресом.

Для сім'ї з дітьми вимушеної покинути звичне місце проживання, стрес обтяжується ще й тим, що батьки відповідають не лише за себе, а й за своїх дітей. В обставинах, коли, здається, ґрунт тікає з-під ніг, дуже важливо, щоб батьки не втратили і свідомо підтримували емоційний зв'язок із дитиною.

Рекомендації батькам щодо адаптації дітей до вимушеного переселення

1. Місце і правила

- **важливо, щоб батьки ознайомили дітей із новим місцем, пояснили тутешні правила:** “ Ми зараз не вдома, ми живемо в родичів (знайомих, чужих людей або в поселенні). Тут свої правила, свої традиції, своє життя. Нам знадобиться час, щоб звикнути до цього”.

- **слід обговорити з дитиною, як будуть проходити її дні,** чим вона може займатися, де буде гратися, де може усамітнитися, куди їй можна ходити, а куди ні, пояснити їй правила безпеки. У поясненні треба показати дитині туалет, місце, де вона може отримувати їжу тощо.

- **Важливо попередити дитину, що вона завжди може запитати про те, чого не знає,** розповісти, де вона може отримувати необхідну інформацію.

2. Дбайливі заступники

- **розкажіть дитині, до кого вона може звернутися із запитаннями.** На долю батьків випадає безліч турбот, що забирають чимало часу й сил, тож іноді вони фізично не здатні відповісти на всі запитання дитини, обійняти її, усміхнутися їй, поговорити про її справи. Тому треба розповісти дитині, до кого ще вона може звернутися. Таким “заступником” може бути сусід,вахтер, у родичів – самі родичі і їхні сусіди.

- **поясніть дитині, що ставити запитання дорослому, який може відповісти, це нормально:** “Якщо в тебе виникли запитання, якщо ти чогось потребуєш або чимось переймаєшся, ти можеш поговорити зі мною, а якщо мене немає поруч, то завжди є інші дорослі, які також можуть тобі допомогти” Дитина повинна отримати доступ до різних джерел інформації і піклування. Це можуть бути фахівці, наприклад психологи, арт-терапевти, соціальні працівники, волонтери.

3. Ритуали

- **домашня рутинна – найкращий анти стрес.**

Дуже важливо зберегти на новому місці повсякденні ритуали з минулого життя. Якщо в родині було заведено щось робити щодня, варто продовжувати це робити. Це створює почуття безпеки.

- **робіть те, що любили робити завжди.**

Якщо читали книжку на ніч, то обов'язково читайте й тепер, якщо вранці дивилися якусь передачу або мультяк, то продовжуйте дивитися. Це поверне впевненість і батькам , і дитині.

4. Речі і зв'язок

• **не треба дратуватися через численні запитання й вередування дитини.**

Дитині важко переживати розлуку з батьками. Якщо мама не завжди може бути поруч, дитина не хоче відпускати маму, вередує, плаче. Це нормальна регресивна поведінка. У кризовій ситуації діти стають більш нав'язливими, таким чином вони чіпляються за стабільний об'єкт. Так дитина намагається впоратися зі стресом і пережити важкі емоції.

• **давайте дитині речі, які вона любить і які нагадують їй про батьків.**

Необхідно , щоб у дитини були її улюблені іграшки, книжки, пристрої, ігри, її улюблені речі, причому саме з попереднього життя, з домівки, а не нові. Залишаючись із цими предметами, дитина зберігає емоційний зв'язок із батьками. Можна також залишати дитині якісь свої особисті речі, якщо вона просить. Це особливо важливо для дітей дошкільного віку.

• **дитині важливо зберігати зв'язок, коли мами немає поруч.**

Дитина повинна знати, як зв'язатися з мамою: це може бути телефонний дзвінок або СМС.

5. Тілесний і візуальний контакти

• **погляд батьків має бути зацікавленим.**

Батьки, обтяжені несподіваними турботами, часто дивляться на своїх дітей не уважно, побіжно. Такий погляд не підтримує емоційний зв'язок. Необхідно знаходити час і сили, щоб дивитися в очі дитині, ніби заглянути в її душу, і отримати відповідь на свій погляд. Таким поглядом Ви повідомите дитині; “Я поруч, я тебе розумію, тобі зараз важко, я готовий тобі допомогти”

• **важливо також підтримати тілесний контакт із дитиною:** потримати її за плечі, погладити по голові, посадити на коліна.

• **будьте відкритими й доступними.** Дитина повинна знати, що завжди може прийти, пригорнутися, обійняти.

• **Прагнути бути ближче одне до одного – це нормально.** Поясніть це дитині.

6. Фізичні потреби.

Дуже важливо, щоб дитина могла вільно задовольняти свої первинні фізіологічні потреби: завжди могла попити води, поїсти, коли захоче, вживати продукти, що легко перетравлюються. Не треба боятися балувати дитину, навіть потурати її слабостям. Якщо вона любить млинці, нехай їсть млинці.

7 Відвертість.

І батьки, і діти, і всі люди, які оточують вимушених переселенців, повинні завжди пам'ятати, що біженці опинилися в **ненормальній** ситуації. Вони переживають потужні руйнівні емоції: злість, страх, відчай. І тому їхні реакції можуть видатися ненормальними. Батьки можуть зриватися на крик, замикатися в собі або дратуватися. Крик і хвилювання – це нормальна реакція на ненормальну ситуацію. Щоб дитина не лякалася цього, треба, щоб мама казала дитині, що вона хвилюється. Якщо мама говоритиме про свої складні почуття, то й дитина не боїтиметься виражати свої емоції. У період життєвих проблем не слід боятися з дитиною відверто.

Тяжке випробування можна використовувати для того, щоб стати ближче до своєї дитини.